

Kulturološki aspekti portretne fotografije

Hojski, Lucia

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:725804>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-08**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

**Sveučilište
Sjever**

Završni rad br. 707/MM/2020

Kulturološki aspekt portretne fotografije

Lucia Hojski, 1654/336

Varaždin, rujan 2020. godine

Sveučilište Sjever

Odjel za Multimediju, oblikovanje i primjenu

Završni rad br. 707/MM/2020

Kulturološki aspekt portretne fotografije

Student

Lucia Hojski, 1654/336

Mentor

Doc.art., Robert Geček, dipl.ing.

Varaždin, rujan 2020. godine

Prijava završnog rada

Definiranje teme završnog rada i povjerenstva

ODJEL		Odjel za multimediju					
STUDIJ				preddiplomski stručni studij Multimedija, oblikovanje i primjena			
PRISTUPNIK		Lucia Hojski		MATIČNI BROJ		1654/336	
DATUM		28.09.2020.		KOLEGIJ		Vizualna kultura	
NASLOV RADA				Kulturološki aspekti portretne fotografije			
NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU				Cultural Aspect of Portrait Photography			
MENTOR		Robert Geček		ZVANJE		doc.art.	
ČLANOVI POVJERENSTVA				1. Snježana Ivančić Valenko, v. pred. - predsjednik			
				2. doc. dr.sc. Andrija Bernik, - član			
				3. doc.art. Robert Geček - mentor			
				4. doc.art. dr.sc. Mario Periša - zamjenski član			
				5.			

Zadatak završnog rada

PROJ 707/MM/2020

OPIS

Završni rad na temu Kulturološki aspekt portretne fotografije izrađen je s ciljem približavanja odnosa kulture i fotografije kroz povijest i kroz različitu tematiku. Obraduje se poveznica između kulture i fotografije, odnosno na koji način kultura vremena utječe na izričaj fotografije i kako fotografije oblikuju kulturu kroz mlađu povijest. Misija ovog završnog rada jest pomnim istraživanjem razvoja fotografije kao tehničke znanosti i likovnog izričaja utvrditi vrijednost fotografije kao medija vizualne kulture i shvaćanje općeg stanja likovne i vizualne pismenosti određene skupine ljudi. Vizualna kultura najkompleksnija je branša multimedije jer obuhvaća cjelokupni "spektar vidljivo". Fotografija je umjetnost ili proces stvaranja slike pomoću svjetlosti na fotoosjetljivu podlogu.

U radu je potrebno:

- definirati kulturu i vizualnu kulturu
- definirati fotografiju i portretnu fotografiju
- provesti anketu i grafički prikazati rezultate
- izvesti zaključak na temelju obrade podataka ankete

ZADATAK URUČEN 07.10.2020.

Predgovor

Čovječanstvo nikad u svojoj povijesti, do danas, nije u ovoj mjeri bilo istovremeno povezano koliko je i distancirano. Svijet današnjice oblikovan je masovnim medijima i društvenim mrežama, što je uzrokovalo nagli rast vrijednosti likovne, odnosno, vizualne pismenosti.

Potaknuta tom premisom, odlučila sam istražiti koliko je uistinu vizualna pismenost prisutna kod ljudi i utječe li na nju kultura odgoja i okoline u kojoj se osoba razvija. Kako bi to prikazala, odlučila sam provesti anketu na 106 ispitanika, većinom s Europskog kontinenta, kako bi zabilježila njihovu percepciju portreta koji su im bili prezentirani.

Zahvaljujem mentoru doc.art. Robertu Gečeku na apsolutnoj podršci i slobodi u biranju teme i njegovoj stručnoj pomoći pri izradi završnog rada.

Sažetak

U ovom završnom radu opisuje se kultura kao proces civilizacije, opisuje se što vizualna kultura ustvari jest i kako se odražava na svakodnevni život. U radu nalaze se i primjeri fotografija različitih umjetnika, iz različitih vremenskih razdoblja, s temama svakodnevnog života, umjetničkih izričaja i aspekata kulturnih razlika.

Nakon teorijskog dijela, rad se sastoji od ankete za ispitivanje utjecaja kulture na shvaćanje fotografije kao umjetničke discipline i obrade rezultata globalne ankete sa 106 ispitanika iz različitih životnih okruženja.

Ključne riječi: kultura, vizualna kultura, portretna fotografija, umjetnost, percepcija, utjecaj kulture

Throughout the dissertation, culture is defined as a civilisational process, visual culture is defined through the means of a stand alone discipline and its impact on everyday life. In the thesis itself, examples of photography can be found, across various time periods, from various artists and photographers, with everyday life themes, artistic values and aspects of cultural differences.

After a theoretical approach to the topic, the thesis consists of a survey intended to bring closer the impact of culture to how photography as artistic discipline is perceived and a full analysis of a global survey across 106 survey subjects from different living experiences.

Key-words: culture, visual culture, portraiture, art, perception, cultural impact

Sadržaj

2.1. Definiranje kulture	6
2.2. Vizualna kultura	9
2.3. Fotografija kao znanost	11
2.3.1. Povijest fotoaparata	11
2.4. Fotografija kao umjetnost - portreti.....	13
2.4.1. Tradicionalni portreti.....	14
2.4.2. "Lifestyle" portreti.....	15
2.4.3. Portreti s okruženjem	16
2.4.4. Neplanski i ulični portreti.....	17
2.4.5. Glamurozni i boudoir portreti.....	18
2.4.6. "Fine art" portreti	19
2.4.7. Konceptualni portreti	20
2.4.8. Nadrealistični portreti.....	21
2.4.9. Autoportreti.....	22
2.4.10. Portreti parova, obitelji i grupa.....	23
2.5. Odnos kulture i fotografije	24
2.5.1. Razlike u fotografiji.....	26
2.6. Utjecaj kulture na fotografiju kroz vrijeme i obratno	32
2.6.1. Nadrealizam	32
2.6.2. Liberalizacija šezdesetih	33
2.6.3. Prikazivanje ženstvenosti	36
2.6.4. Stvarni život.....	37
2.6.5. Fikcija i fantasy.....	39
3.1. Anketa	40
3.2. Rezultati ankete	40

1. Uvod

Tema ovog rada kulturološki je aspekt portretne fotografije. U ovom radu kultura se definira kao zaseban pojam koji obuhvaća sve ono nama vidljivo, odnosno zalazi se u prostor vizualne kulture. Nakon definiranja fotografije kao tehničke i likovne umjetnosti, detaljnije će se objasniti povijesni razvoj tehnike same fotografije i razvitak likovnosti u „prosječnih“ stanovnika diljem svijeta. Između ostalog, obrađuje se poveznica između kulture i fotografije, odnosno na koji način kultura vremena utječe na izričaj fotografije i kako fotografije oblikuju kulturu kroz mlađu povijest.

Cilj ovog rada približavanje je odnosa kulture i fotografije. Rad je pisan s ciljem jasnijeg prikaza poveznice kulture i fotografije, rezultata ankete provedene na velikoj grupi ljudi iz različitih životnih sredina i pod utjecajem različitih kultura i običaja. Cilj je ispitati vizualnu i likovnu pismenost na širokoj masi ljudi te grafički prikazati razlike u odnosima prema samoj fotografiji kao umjetnosti, i kao mediju kulture.

Misija ovog rada osvrst je na povijesni razvoj fotografije i njenog utjecaja na kulturni život vremenskog perioda, te utjecaj kulturnog izražaja kroz povijest na fotografski izričaj određenog doba. Pomnim istraživanjem razvoja fotografije kao tehničke znanosti i likovnog izričaja utvrditi vrijednost fotografije kao medija vizualne kulture i shvaćanju općeg stanja likovne i vizualne pismenosti određene skupine ljudi.

Vizualna kultura najkompleksnija je grana multimedije jer obuhvaća cjelokupni „spektar vidljivog“. Može se gledati iz perspektive kolektivnog i/ili individualnog identiteta i podrazumijeva osviještenost vizualnog. Unutar vizualne kulture svrstava se poznavanje nekoliko različitih oblika vizualne umjetnosti kao što su slikarstvo, kiparstvo, arhitektura, grafika i film kao likovne umjetnosti, te dizajn, strip, i naravno fotografija, kao zasebne skupine likovnosti.

Fotografija je umjetnost ili proces stvaranja slike pomoću svjetlosti na fotoosjetljivu podlogu. Fotografija glavno je sredstvo zapisivanja trenutnih događaja u kulturološkom, društvenom i ekonomskom aspektu vremenskog razdoblja. Odražava trenutni mentalitet pripadnika različitih kulturnih aspekata i društvenih skupina nekog područja.

Za bolje shvaćanje poveznice između kulture i fotografije, potrebno ih je staviti u kontekst vremena, odnosno prošetati kroz povijest same fotografije. Kroz povijest i rast civilizacije,

ljudska potreba, a samim time i tehnologija i mogućnost ostavljanja traga znatno se mijenjala i rasla. Od početnih ikona, simbola i obrisu, laganim koracima izuma grafitne olovke pa sve do više ili manje modernih fotoaparata i same portretne fotografije. Čovjek kao entitet, kao osobnost, kao biće, ostavlja svoj trag od pamtivijeka. Izumom prve *camere obscurae* do modernog fotoaparata, zapisivanje svjetlom znatno se unaprijedilo, zadržavajući svoj prvotni smisao.

Od početka civilizacije ljudi traže načine da ostave trajni zapis o svom postojanju. Od početnih pećinskih otisaka ruku na zidovima do kasnijeg razvoja crtanja grafitnim olovkama pa sve do zapisivanja svjetlom, odnosno fotografije. Jedni od najstarijih oblika umjetnosti upravo su portreti, sa svojim začecima čak u starom Egiptu prije gotovo 5 tisuća godina.

Portretna fotografija od samih je svojih začetaka izazivala kontradiktorna stajališta. Dok su neki fotografi smatrali da portreti predstavljaju osobu na slikama, drugi tok fotografa smatrao je da portreti predstavljaju osobe iza kamere više od osobe ispred nje.

Kultura kao takva pojam je koji se odnosi na cjelokupno društveno naslijeđe neke grupe ljudi, to jest naučeni obrasci mišljenja, osjećanja i djelovanja neke grupe, zajednice ili društva, kao i izraze tih obrazaca u materijalnim objektima. [1] Tako je i vizualna kultura, pa samim time i „čitanje“ fotografije, naučena vještina primanja, procesiranja i odašiljanja vizualnih znakova unutar same fotografske slike i izražaja kao tavnog.

Većina izjava kasnije u ovom radu satkana je od godina i godina povijesnih trenutaka, razvitka tehnologije, promjena stajališta velikih društvenih grupa i širokim rasterom podataka, što iz iskustva, što iz priloženih podataka i stajališta. Uz literaturu nađeni na internetu i knjigama, iznose se vlastita mišljenja na temelju svega što je pročitano u procesu izrade ovog rada i kroz razgovor s ljudima različitih sredina i kulturnih pozadina.

2. Obrada zadatka

2.1. Definiranje kulture

Kultura se u praksi odnosi na elitna dobra i aktivnosti kao što su *haute cuisine*, visoka moda ili *haute couture*, muzejska umjetnost i klasična glazba, te riječ kulturalan u generalnom smislu riječi označava ljude koji su upoznati s tim aktivnostima te manje ili više aktivno u njima sudjeluju.

Kultura, od latinske riječi *cultura* što znači obrađivanje zemlje; njegu tijela i duha; oplemenjivanje; poštovanje; pojam je koji označava „složenu cjelinu institucija, vrijednosti, predodžaba i praksi koje čine život određene ljudske skupine, a prenose se i primaju učenjem.“ „Spajajući prirodu i duh, nužnost i slobodu, antropologiju i estetiku, pojam kulture oscilirao je tijekom povijesti među tim polovima, što ga je obilježilo unutarnjom podvojenošću te stalnim pokušajima njezina prevladavanja.“ [2]

Drugi uobičajen način razumijevanja kulture jest promatranje kulture i njezinih individualnih komponenata kao što su simboli, jezik, vrijednosti, norme, i rituali. [1]

Detaljno definiranje svake pojedine komponente kulture svrstava se pod nekolicinu znanstvenih disciplina uključujući sociologiju, s ekstenzijom u psihologiju, logiku, čak ulazi i u područje filozofije, semiotike i slično.

Jezik je komunikacijski sustav sastavljen od znakova i pravila koji se koristi za međusobnu komunikaciju i razmjenu značenja. Sastoji se od riječi, gramatičkih pravila, zatim tonaliteta kojim se izgovaraju te riječi (naglasci) - tj. auditivne komponente jezika (koje možemo percipirati i preko telefona), te ponekad, vizualne komponente jezika - gesta, stava i pokreta koji dopunjuju rečenu informaciju. Različiti autori ističu da je jezik osnovni alat kojim spoznajemo sami sebe, ali i svijet oko sebe. Njime odražavamo, i ponovno uspostavljamo našu zajedničku stvarnost. Bez jezika kao instrumenta komunikacije gotovo ne bi bilo ni čovjeka, ni ljudskog društva kakvo poznajemo. [3]

Vrijednosti su apstraktne ideje o tome što je dobro, ispravno i poželjno. One su osnova za društvene norme. Norme su, dakle, društvena pravila ili upute koje određuju prikladno ponašanje u određenim situacijama.

Simbol može se definirati kao svaki fenomen kojemu je specifično značenje pripisano ili društveno ili kulturalno, i to se smatra mehanizmom komunikacije svojstveno isključivo ljudima. Simbol kao takav jest sama riječ ili izraz, s pripadajućim i proširenim značenjem. Po Carlu Gustavu Jungu, odnosno u analitičkoj psihologiji, simbol se po svom značenju strogo razlikuje od pojma prostog znaka. Naime, znak je sam po sebi semiotičan, on jest analogija koja ukazuje na shvaćanje neke od prije poznate stvari unutar pojedine društvene konvencije, dok simbol u sebi sadržava najjasnije moguće shvaćanje, ili najbolju moguću formulaciju neke relativno nepoznate stvari. [4]

Simbol stoga uvijek nosi breme značenja, odnosno, on živi, pa samim time izaziva intelektualne, filozofske, etičke i estetičke interese u pojedincima pa i društvima. Simbol je, po Jungu, izrazito kompleksna pojava, on nije ni čvrsto racionalne ni strogo iracionalne prirode, već posjeduje jednu stranu koja se odaziva razumu, no i onu drugu stranu koja je razmišljanju nepristupačna. Razlog je tome što se simbol sastavlja iz svih psihičkih funkcija istovremeno i onih racionalnih, i onih iracionalnih, činjenica sa strogom granicom obiju vrsta opažanja, unutarnjeg i vanjskog¹.

U slučaju manjih društava u kojima se ljudi jedva razvrstavaju u kategorije dobi, spola, kućanstva i etničkog podrijetla, antropolozi su vjerovali da ljudi više-manje dijele isti skup vrijednosti i konvencija. U slučaju većih društava u kojima ljudi prolaze daljnje kategorizacije po regiji, rasi, etnicitetu i klasi, antropolozi su počeli vjerovati da su članovi istog društva često imali visoko kontrastne vrijednosti i konvencije.

Dodir između kultura može rezultirati difuzijom, ili na široj osnovi, akulturacijom. Difuzija (antropologija) proces je u kojem se nove ideje, ponašanja, tehnologije i vjerovanja prenose s osobe na osobu, s grupe na grupu ili s društva na društvo. Hamburgeri, kao jedan od primjera, činili su se egzotičnima kada su prvi puta iz SAD-a uvezeni u Kinu. "Difuzija poticaja" odnosi se na element određene kulture koji vodi inovacijama u nekoj drugoj kulturi. Teorija difuzije inovacija predstavlja istraživački utemeljen model za određivanje zašto i kada ljudi prihvaćaju nove ideje, postupke i proizvode. [5]

---

¹ Knjiga: Psihološki tipovi - Carl Gustav Jung

Kada neka grupa u dodiru s drugom postepeno gubi svoje izvorne kulturne značajke i preuzima značajke iz druge, tuđe kulture, tad govorimo o alkulturaciji. Ona se najviše odvijala prilikom procesa kolonizacije, naročito među domorodačkim plemenima, npr. Indijanci i Aboridžini. [6]

Srodni procesi na individualnoj razini jesu asimilacija i transkulturacija, tj. prihvaćanje drukčije kulture od pojedinca.

2.2. Vizualna kultura

Iako vizualna kultura sama po sebi postoji odkako postoji i kultura, pojam vizualne kulture počinje se koristiti u novije vrijeme. [7]

James Elkins, jedan od prvih učenjaka ove discipline, navodi prvu napomenu terminologije "vizualne kulture" 1972.godine, u djelu Michaela Baxandalla, "Painting and Experience in Fifteenth Century Italy" (str.2).

Začeci vizualne kulture i njeno pojavljivanje kao akademske discipline u branši društvenih nauka, po Elkinsu, nastaju u Engleskoj kasnih 1950-ih godina. U nekom trenutku kasnih godina 20.stoljeća na inicijativu učenjaka dolazi do novog shvaćanja uloge vizualnog, percepcije vizuala i slike, i do novih tehnologija i subjektivnog u petlji svih relacija između ovih pojmova.

Ovo se stanje u nekim izvorima naziva poststrukturalizam, doba informacija, društvo medija, postindustrijalno društvo, postkolonijalizam ili globalizacija, a svi ovi pojmovi ustvari označavaju, prije svega, porast zasićenja društvenog prostora vizualnim tehnologijama. Samim time, dolazi i do promjene društvene funkcije, uloge i značaja vizualnosti u kulturi. [8]

Vizualna kultura kao pojam označava opipljivu, vidljivu ekspresiju ljudi, države ili civilizacije, i koristi se kao kolektivno imenovanje karakteristika tih cjelina. Sam pojam najprihvatljivije je korišten u kontekstu specifičnih aspekata vizualne kulture kao odraze onog ljudskog u pojedincima.

Kako bi se vizualna kultura mogla uopće definirati i raspravljati, prvo se mora secirati što ljepota uistinu jest, što je ustvari uopće definicija lijepoga. Nakon toga mora se definirati što je idealno, što znači savršenstvo, odnosno, podublje opisati socioetička doktrina sa središnjom točkom idealnog modela života i društvenih normi. [9]

Nakon što smo razmotrili filozofski aspekt vizualne kulture i sve njene poveznice sa sociologijom i antropologijom, dolazimo do novog shvaćanja pojma i onoga što predstavlja. A to je da vizualna kultura ustvari opisuje skupne dokaze koji se nalaze između granica kulturoloških znanosti i znanosti o estetici.

Britanski povjesničar Norman Bryson u jednoj od svojih knjiga piše, "Između subjekta i svijeta umetnut je ukupan zbir diskursa od kojih se sastoji vizualnost, upravo taj kulturalni konstrukt, stvara razliku između vizualnosti i vida, ideju direktnog vizualnog iskustva."

S druge strane, u vizualnoj kulturi objektivno se mora spomenuti uloga žena, kao zasebni pojam života i u životu općenito. Laura Mulvey u svom radu "Visual Pleasure and Narrative Cinema" (1975.g.) objašnjava mjesto žena u industriji. Smatra da „žena stoji kao označitelj za ono muško, vezano za simbolički slijed u kojem muškarac može proživjeti svoje fantazije i opsesije kroz lingvističku naredbu nad tihom slikom žene koja je još uvijek vezana za svoje mjesto kao nositelj značenja, a ne stvaratelj značenja.“

2.3. Fotografija kao znanost

Francis Hodgson, profesor kolegija Kulture fotografije sa Fakulteta umjetnosti (The Faculty of Arts) u intervjuu na novoj poziciji govori o ulozi fotografije u kulturi.

Spominje naglu promjenu fotografije, u zadnjih 30 godina, iz pozicije glavnog medija komunikacije u nešto što opisuje kao rasuto i općeprisutno. Također smatra kako je fotografija doživjela svoj „veliki prasak“ u svojoj ranoj povijesti, a porastom u popularnosti dotakla je sve aspekte društvenog i kulturnog života te iz temelja promijenila i oblikovala sve što je dotakla.

Postupnim smanjenjem veličanstvene inicijalne eksplozije koju je fotografija doživjela, Hodgson smatra da će doći vrijeme da se i povuče sa scene kao najveći predvodnik u polju komunikacije i kako će postati iskovani set navika širih okvira. Profesor dodatno naglašava da je dio njegova posla pratiti upravo te promjene, a dio njegova zadovoljstva radovati im se. [10]

Začeci ideje o fotografiji kao zapisu svjetlom postojali su mnogo ranije od samog izuma *camere obscurae* i modernijih tehnika izrade fotografske slike. Torinsko platno najranija je relikvija za koju se smatra da je nastalo na principu fotografije, a datira u razdoblju od 1262. do 1384. godine.

2.3.1. Povijest fotoaparata

Do sljedećeg koraka u razvoju fotografske slike dolazi s Albertus Magnusovim otkrićem srebrovog nitrata i njegovog utjecaja na crnjenje kože. Kasnije će se koristiti kao fotoosjetljiv materijal u fotografskoj emulziji na fotostaklima i filmu. U razdoblju između 1516. do 1571. godine Georg Fabricius otkriva srebrov klorid koji se kasnije koristi kao fotografski papir. [11]

Gotovo kroz cijelu zapisanu povijest, razvoj umjetnosti uvelike je utjecao na samu kulturu svog vremena. Napretkom civilizacija i tehnologijama, sama umjetnost mijenjala je oblike i medije.

Jedna od takvih tehnologija je i *camera obscura*, latinski naziv za „tamnu sobu“. Sama po sebi, *camera obscura* kutija je ili prostorija od svjetlonepropusnog materijala u koju svjetlost ulazi kroz točno određen izvor, odnosno jednu točku (otvor). [11]

Dok se u stvarnom, životu oko nas, svjetlost širi u svim smjerovima i kaotično, unutar *camere obscurae* vlada red zbog uređenog polja ulaska svjetlosti u skladnom snopu. Zraka

svjetlosti koje to uspiju, na unutarnjim, upadnim površinama stvaraju projekcije slike, odnosno predmeta i prostora izvan same *camere*.

Iako najstariji zapisi *camere obscurae* potječu iz stare Kine u 7.st. p.n.e., usavršena je tek tijekom 16.st. poslije Krista, uz rad i napor talijana Daniela Mattea Alvise Barbaro (1513.-1570.) i Giambattista della Porta (1535.-1615.). Njihova je verzija *camere obscurae* zamijenila otvor za svjetlost konveksnom lećom, a unutar same komorice ugrađeno je zrcalo kojim se postiže ispravljanje smjera nastale slike. [12]

Tako je u Italiji nastala *camera lucida*, odnosno, svjetla komora. Zbog svoje svjetlije krajnje slike opće je prihvaćena kao novi način preslikavanja i koriste se sljedećih gotovo 3 stoljeća.

Napretkom tehnologije i izumom prve prave fotografske kamere, fotografska slika postaje dostupna široj publici. Najveći preokret u kulturnom životu dovodi do nastanka portretne fotografije kao jednog od najzanimljivijih pravaca u fotografiji.

Za vrijeme Prvog i Drugog svjetskog rata, motiv rata djeluje u svrhu potresne biografije onog najgoreg u ljudskog prirodi. Ratna fotografija i portretna fotografija u ovom razdoblju podsjećaju na činjenicu da su pojedinci i dalje ljudi, a ne samo oružja.

Pojavom modernog fotoaparata ili kamere, započinje doba slike u kojem javno dostupna i novčano pristupačna kamera ulazi u obiteljske domove u svrhu masovnog „spremanja“ uspomena kao fotografske slike.

S pojavom popkulture, zvijezde svog vremena postaju "javne osobe", postavljaju modne trendove, čime se mijenja kulturno stanje širokih masa kroz komunikaciju masovnih medija. Ulaskom u ovo doba dolazi do početnih pojava medijske manipulacije i samog termina za ono što predstavlja. Dolazi do zadiranja u privatnost, *paparazzo* fotografski smjer; javna sfera osobnog života pojedinaca, odnosno filmskih i glazbenih zvijezda, raste na popularnosti čime privatni životi zvijezda postaju javno dobro za konzumaciju širokih masa.

Ulaskom u 60-e godine 20.stoljeća, jača front Londonskog *swinga*, čime fotografi postaju glavni izvor informacija, kad portreti ulaze i u modnu fotografiju kao žanr zaseban od *paparazzo* smjera. Vrijednost profesionalnog portreta visoke kvalitete, i produktivnog fotografa, eksponencijalno raste širenjem opusa popularnih lica koja se odvažuje na posjet studiju pojedinog fotografa.

2.4. Fotografija kao umjetnost - portreti

Fotografija kao izričaj postaje umjetnost početkom 20.st. zbog utjecaja i pritiska Alfreda Stieglitza. Naime, na njegov nagovor, 1924..g., Bostonski muzej likovne umjetnosti nakon prikazivanja kolekcije od 27 njegovih fotografija, službeno predstavlja fotografiju kao veliki i zasebni umjetnički medij.

Portretna fotografija kao takva je fotografija koja prikazuje osobu ili grupu ljudi i njihovu osobnost koristeći efektivnu rasvjetu, pozadine i poziranje. Portretna fotografija od samih je svojih začetaka izazivala kontradiktorna stajališta. Dok su neki fotografi smatrali da portreti predstavljaju osobu na slikama, drugi tok fotografa smatrao je da portreti predstavljaju osobe iza kamere više od osobe ispred nje.

Dokumentaristički pristup fotografiji iskazuje se striktno objektivnom preslikom stvarnosti u fotografsku sliku. Ona služi čistom i urednom prijenosu stvarnog događaja do samog gledatelja, konzumenta, i odlikuje se kao istinit medij.

Fotoreportaža u svojoj je suštini čista i jasna slika stvarnog događaja na slici. Iako se stvara univerzalnim tehničkim sredstvima fotografije, ne daje dojam izobličenja realnog pogleda na zapisani događaj.

Umjetnički pristup fotografiji teži "iskapanju" onog unutrašnjeg, bilo fotografa ili modela, kako bi se kreirala nova stvarnost, nova istina, koja može biti potpuno drugačija ili pak skrivena u samoj sceni koja se bilježi. Portretna fotografija koristi se u umjetničke svrhe više nego novinarske zbog svoje tendencije prikriivanja stvarne slike osobe. Portret kao umjetnički izričaj fotografije ukazuje na unutarnji svijet i osobe ispred i iza kamere istovremeno, mijenjajući omjer ovisno o samim kreatorima u pitanju.

Portretna fotografija jedna je od grana fotografije kojoj se često daje najveća vrijednost zbog same tehnike izvođenja. Sa svojim začecima u slikarstvu, profesionalne portrete u mogućnosti su bili zakupiti samo pripadnici najvišeg društvenog sloja. U suprotnosti s time, u novijem dobu društvenih mreža i visokih tehničkih mogućnosti modernih mobilnih kamera, kvalitetna slika dostupna je mnogo većem broju ljudi. Zbog toga se vode mnoge diskusije unutar fotografskog zanata, što ili tko su uistinu fotografi, i na koji način se postiže „vrijedna“ fotografija.

Portretna fotografija grupirana je u 10 glavnih skupina. [13]

2.4.1. Tradicionalni portreti

Tradicionalni portreti su oni na koje većina ljudi pomisli kad se spomene pojam „portreta“. Standardizirani kadar lica i vrhova ramena, koji se koriste najčešće u svrhe osobne identifikacije.

Pod tradicionalni portret u širem smislu može se svrstavati bilo koja fotografija koja prikazuje gornju trećinu ljudskog lika. Većinom pod ovu skupinu ulaze portreti standardiziranog izgleda, oštra slika jednolične pozadine s osobom u centru, koja služi kao fokalna točka fotografije.

Slika 1. Tradicionalni portret - Moose Photos sa Pexels stranice

2.4.2. "Lifestyle" portreti

Portreti životnog stila generalno su fotografije izrađene u „domaćem okruženju“ modela, gdje se osoba koju se fotografira osjeća dobro, sigurno i prirodno. S obzirom da se *lifestyle* portret nalazi otprilike na sredini spektra između studio portreta, namještenog, i potpuno *candid* odnosno spontanog, slobodnog portreta, *lifestyle* portret jedna je od najbolje općeprihvaćenih skupina fotografija. U svojoj suštini, odražava osobnost, unutarnji svijet i karakter, odnosno preference i način života osobe ispred kamere.

Slika 2. Lifestyle portret - Anna Shvets sa Pexels stranice

2.4.3. Portreti s okruženjem

Ova skupina portreta veći fokus pridaje okruženju, odnosno ambijentu, atmosferi i motivima pozadine fotografije u odnosu na striktno portretnu fotografiju. Iako je u prvom planu i dalje model kao takav, ono što ga okružuje zahtjeva gledateljevu pažnju i daje novi sloj značenja i konteksta priči koju fotografiju stvara.

Slika 3. Portret s okruženjem - Anna Shvets sa Pexels stranice

2.4.4. Neplanski i ulični portreti

Jedna od najpopularnijih skupina portreta, pogotovo u modernom vremenu društvenih mreža su takozvani *candid* portreti. Ovi portreti nastaju kada osoba koja je fotografirana, toga nije uopće nije svjesna. No, ovdje nije riječ o „paparazzo“ *celebrity* fotografiji, već o subjektu koji nije svjestan trenutka nastajanja fotografije. U ovoj vrsti fotografije, najvažnija je opuštenost modela te znanje i iskustvo fotografa da zabilježi najbitniji trenutak.

Slika 4. Ulični portret – Omotayo Tajudeen sa Pexels stranice

2.4.5. Glamurozni i *boudoir* portreti

Glamurozni portreti poznati su i pod imenom „*beauty*“ portreti. Ova vrsta portreta u prvi plan stavlja ljepotu modela i slavi senzualnost, za razliku od modne fotografije koja naglasak stavlja na odjeću i način odijevanja. Unutar žanra glamuroznih portreta, naglasak je na senzualnosti osobe, a ne onoga što osoba nosi na sebi. *Boudoir* portreti su u svojoj suštini slični *glamour* portretima, ali veća se pažnja pridaje okruženju, najčešće u privatnosti doma ili spavaće sobe, i senzualnosti modela. Usprkos tome, namjera *boudoir* fotografija nije prikazivati golo tijelo osobe na slici, već prikazivati senzualnu, ponosnu i samopouzdanu stranu osobe.

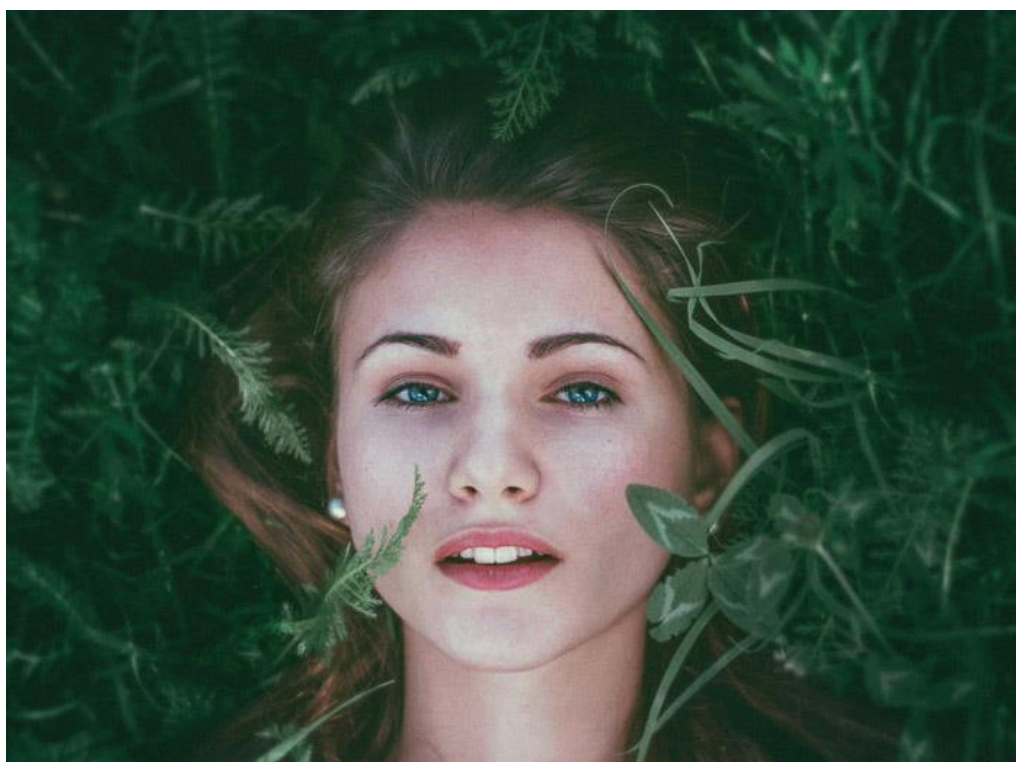
Slika 5. Boudoir portret - Leah Kelley sa Pexels stranice

2.4.6. "Fine art" portreti

Fine art kao žanr sam po sebi je kontroverzan i još uvijek se povlače mnoga pitanja oko toga što zapravo jest žanr fine umjetnosti.

Ova je skupina portreta najkompleksnija upravo zbog razlika u mišljenjima, dok neki kažu da u ovu skupinu spadaju slike koje bi trebale visjeti u umjetničkoj galeriji, druga skupina fotografa smatra da su to portreti koji su inspirirani visokom umjetnošću, primjerice renesansnim slikarstvom.

Treća pak strana, primjerice, povlači kreativne paralele i inovativne kadrove, što često zalazi u okvire konceptualnih i nadrealističnih portreta.

Slika 6. Portret visoke umjetnosti - fotograf maximilianmair

2.4.7. Konceptualni portreti

Konceptualni portreti predstavljaju ideju ili koncept unutar fotografije i često se koriste rekviziti, postavljanje scene ili neki oblik fotomanipulacije kako bi se postigao željeni efekt. Zbog svoje prirode, mogućnosti u ovom žanru portretne fotografije postaju bezgranične.

Slika 7. Konceptualni portret fotografa Johnathana Emmanuela Florence

2.4.8. Nadrealistični portreti

Nadrealizam kao smjer u umjetnosti najviše se istaknuo djelima Pabla Picassa. Ova vrsta izričaja s vremenom se preslikala i u fotografiju, kao umjetnički stil koji daje doživljaj sanjarenja. U ovom žanru većinom se koristi neki od *softwarea* za fotomanipulaciju i neku kombinaciju rekvizita, postava scena, garderobe i/ili trikova fotoaparata.

Slika 8. Nadrealističan portret fotografa Berli Mike

2.4.9. Autoportreti

Fotografi u većini slučajeva ne koriste termin *selfie* u zamjenu za autoportret, iz razloga što autoportret predstavlja mnogo više od slike samoga sebe. Oni predstavljaju fotografa u ulozi modela, prikazuju umjetnika u ulozi subjekte, dok istovremeno odražavaju njegovu unutarnju svijest i želju za ekspresijom.

Autoportret kao žanr iziskuje visoku razinu vještine kadriranja, potpunu osviještenosti tijela i izraza lica osobe koja izrađuje autoportret i na samome kraju planiranje i postavljanje scene, odnosno same fotografske slike.

Slika 9 . Podvodni autoportret – izvor: <https://fixthephoto.com/self-portrait-ideas.html>

2.4.10. Portreti parova, obitelji i grupa

Portret je po svojoj definiciji fotografija subjekta, najčešće osobe, čovjeka, no ne ograničava se brojčano. Portret može biti jedne osobe, para ili čak cijele skupine ljudi.

Portreti više ljudi mogu biti vrlo zanimljiva niša upravo zbog većeg izbora pozicioniranja subjekata i njihovih odnosa, odnosno, interakcije. Valja imati na umu da portreti skupine, primjerice obitelji, mogu zalaziti u žanr *lifestyle* fotografije, i svejedno zadržavati komponentu "grupnog portreta".

Slika 10 . Grupni portret grupe BTS - Peter Ash Lee; Billboard magazin

Izvor: <https://www.billboard.com/photos/8099781/bts-photos-billboard-cover-shoot>

2.5. Odnos kulture i fotografije

Različite kulture također stvaraju različite interpretacije fotografske slike kao takve. Samim time pogledi na portretnu fotografiju dovode do kaleidoskopa izražavanja osjećaja kroz fotografsku sliku. U ovom smislu i kultura sama po sebi određuje vrijednosti fotografske slike i načina izražavanja. Sukladno tome, različitosti u kulturama doprinose šarolikosti stilova portretne kulture i vrijednosti fotografije kao vjerne preslike određene kulture.

Fotografija „kulturološke je prirode zato što je potreba da zaustavimo sliku povijesna, a ne metapovijesna.“ Govori Pierre Poulain da je to „potreba koju je iznjedrila suvremena zapadna kultura, danas nazvana “globalna kultura”, a ne potreba čiji su korijeni u ljudskoj prirodi.“ [15]

Kad govorimo o ulozi fotografije, možemo je poistovjetiti s filozofijom, obje discipline služe kao sredstvo utjelovljena potrage. Sukladno time, kada filozof u ruke uzme fotoaparatus i počinje ga koristiti, obavlja istu zadaću – hvatanja božanske proporcije i ljepotu koja je ostalim ljudima skrivena u dubini prizora ili pejzaža, i uspješno je prenijeti na promatrača. Drugim riječima, filozof kroz fotoaparatus utjelovljuje ono nevidljivo u vidljivome, što je upravo definicija onoga što bi umjetnik trebao biti i predstavljati. Upravo je zbog toga nemoguće izostaviti filozofiju fotografije kad se govori o fotografiji kao grani umjetnosti, ali isto tako i gotovo nemoguće definirati što ustvari filozofija fotografija jest.

Francuski političar i pisac Andre Malraux napisao je krajem XX. stoljeća: “Dvadeset i prvo stoljeće bit će produhovljeno ili ga neće biti.” Ako promatramo duhovnost kroz značenje te riječi – kako se podrazumijevala u starom Egiptu kroz pojam netera – filozofija kao “ljubav prema mudrosti” može se razumjeti kao prvi korak na putu prema duhovnosti, a fotografija, kao vizualna umjetnost, može biti uvod u taj prvi korak.

Kulturološka fotografija umjetnost je izrade fotografija u svrhu pričanja priče naroda i/ili kulture. Iako trenutna tehnologija dozvoljava izradu fotografija na svakom koraku života, ne znači da je svaka osoba s kamerom fotograf specijaliziran za kulturološku, odnosno kulturnu, fotografiju.

Jedan od preduvjeta za uspješni diskurs unutar fotografije kulture je unutarnja i prirodna znatiželja u saznanju najbitnijih detalja svijeta u kojem osoba živi i sudjeluje. Uz to, zahtjeva

disciplinu fotografskog dokumentiranja stvarnosti okruženja i pomnog odabira onog što se fotografira.

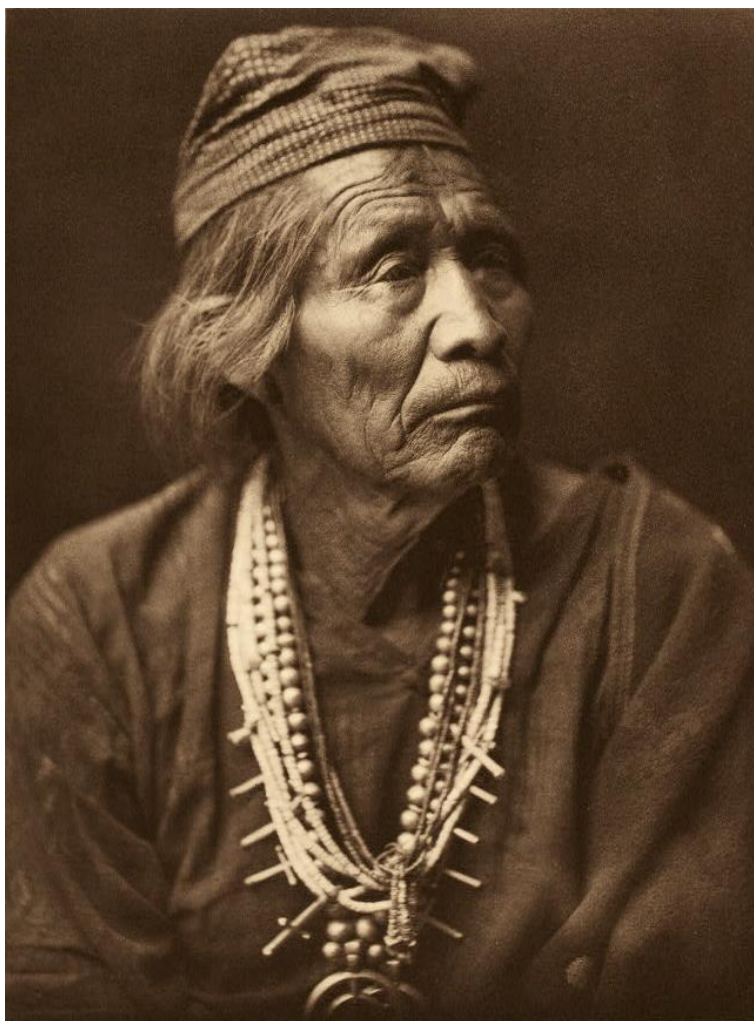
Kulturološka fotografija kao zasebna grana unutar discipline fotografskog prikaza svijeta zahtjeva pomno promatranje kulture i ambijenta koji se otvara pred objektivom. Riječima Richarda Avedona „Sve fotografije su točne. Nijedna od njih nije istinita.“, svakoj fotografiji može se pridružiti slobodna interpretacija, onoga što je viđeno, bazirano na kontekstu u kojem je viđeno, što je u svojoj suštini ono bitno na samoj fotografiji. Fotografska slika nije ništa drugo osim probranih detalja scene u cijelosti, i kada ta selekcija postane slika, u potpunosti se izolira iz općeg konteksta onoga što je postojalo u svojem originalnom obliku.

2.5.1. Razlike u fotografiji

Jedan od najutjecajnijih kulturoloških fotografa bio je Edward S. Curtis, fotograf američkog podrijetla koji je kao glavu fokalnu točku svog rada odabrao netaknutu kulturu domorodačkih plemena američkih Indijanaca. Kroz njegov fotografski izričaj prikazuje se vanjski odraz kulture, odnosno, kako njihovu kulturu sagledava pojedinac koji joj ne pripada u potpunosti.

Slika 11. Navajo lovci, fotografa Edwarda S. Curtisa

Slika 12. Iscjeljitelj plemena Navajo, fotograf ovog djela također iz plemena Navajo

S druge strane ova fotografija prikazuje intimnu atmosferu stvorenu kad obje osobe portreta dolaze iz bliske ili iste kulture. Fotograf i subjekt portreta stvaraju osjećaj bliskosti zbog poznavanja kodova i pravila dijeljene kulture, što je jedan od najbitnijih aspekata portretne fotografije, po mišljenju profesionalnih i honorarnih fotografa.

Elinor Carucci, izraelsko-američka fotografkinja, u svojim monografijama prikazuje surovu stvarnost života. U svojoj monografiji izdanoj 2019.godine, prikazuje svoj život u srednjim godinama života. Uz monografiju izdan je i esej u kojem objašnjava pojedine fotografije i kako su one nastale. Na fotografijama iz njenih monografija, vidljiv je odmak između ženstvenih i stvarnih portreta, i portreta izrađenih kroz „muški pogled“.

Slika 13. Autoportret Elinor Carucci

(izvor: <https://www.newyorker.com/culture/photo-booth/a-photographers-intimate-self-portrait-of-womanhood-in-middle-age>)

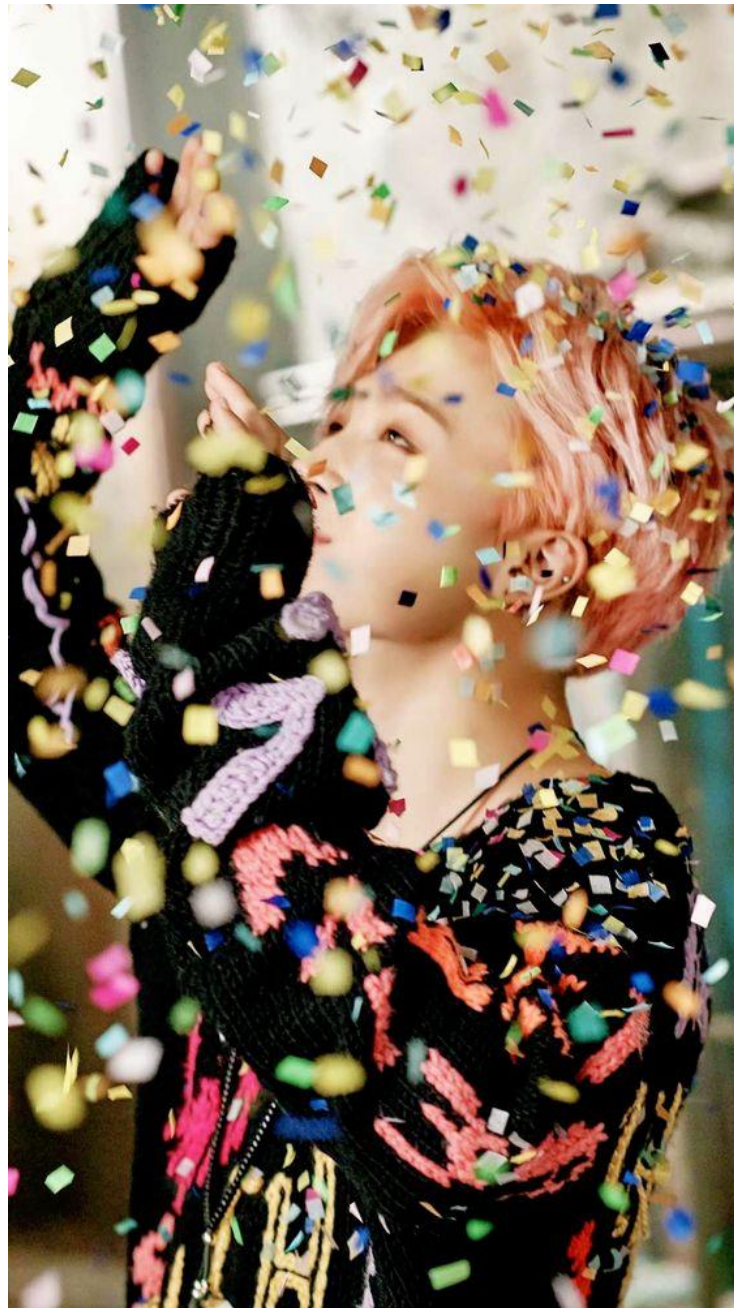

Slika 14 . Gigi Hadid za naslovnicu francuskog Voguea; **Vogue Paris March 2016** by Mert & Marcus

U novijem, modernijem dobu, nakon 3 vala feminističkog pokreta, uloga žena u vizualnoj kulturi i vizualnoj industriji znatno se mijenja, suptilno i sustavno, sa svakom novom suradnjom i svakim novim zahtjevom za jednakost i umjetničku slobodu.

Najvećem odmaku između kultura može se svjedočiti pri „neobičajenim“ subjektima portretne fotografije, odnosno u slučaju gdje se konzumenti fotografske slike razlikuju u većini svojih kulturoloških obilježja.

Kao primjer toga može poslužiti planetarno poularna korejska pjevačka grupa BTS, koja je promijenila standarde portreta u cijelom svijetu svojim otvorenim i pristupačnim načinom izlaska ususret drugim kulturama.

Slika 15. Pjevač Jimin, korejske grupe BTS, za promotivni materijal BigHit korporacije, korejskog fotografa

Slika 16. Pjevač Jimin, korejske grupe BTS, za Billboardov članak, Billboardovog fotografa Davida Cortesa

Na prethodne dvije fotografije, jasno je vidljiva razlika u atmosferi oba *photoshoota* čemu je djelomično razlog upravo ta daljina između kultura fotografa i subjekta portreta.

Na ove dvije fotografije primjetna je i razlika između ciljane skupine konzumenata ovih fotografija. Prvi je portret služio kao službeni promotivni materijal grupe, namijenjen fanovima grupe, koji su već stvorili emotivnu povezanost sa subjektom kroz društvene mreže, glazbu koju stvara ili u bližim susretima.

Druga je fotografija namijenjena ljudima koji nisu upoznati s grupom na intimnoj razini kao što su to fanovi. S obzirom na medij u kojem se nalazi fotografija, Billboard časopis, i kao medij upoznavanja rada subjekta, druga je fotografija mnogo ozbiljnije i poslovnije atmosfere zbog načina shvaćanja različitih kultura koje iščitavaju svojstva fotografije.

2.6. Utjecaj kulture na fotografiju kroz vrijeme i obratno

2.6.1. Nadrealizam

Kulturni pokret, pod nazivom nadrealizam, započeo je sredinom 20-ih godina 20.stoljeća u Parizu, a sam proces razvitka u nadrealizam započinje u talijanskom metafizičkom slikarstvu i dadaizmu na koje se ovaj pokret uvelike oslanja. [16]

Bazirao se na psihoanalitičkoj teoriji austrijskog psihijatra Sigmunda Freuda, u kojoj se navodi da čovjek posjeduje dvije naravi, jedna koja je budna i prisutna, odnosno svjesna, i jedna koja je pasivna i potisnuta odgojem i zakonima zajednice, odnosno podsvjesna. [17]

Slika 17. Ilse Bing, Salut de Schiaparelli, Perfume Advertisement, 1934, © Estate of Ilse Bing/Victoria and Albert Museum, London

2.6.2. Liberalizacija šezdesetih

60-te godine 20.stoljeća započele su jedan od najvećih pokreta za ljudska prava, odnosno feminizam. S početkom feminizma i ženskom kampanjom za ujednačavanje ljudskih prava počinje i revolucija u fotografiji i kulturi. [18]

Slika 18. Ronald Traeger, Twiggy; state of Ronald Traeger/Vogue The Condé Nast Publications Ltd/Victoria and Albert Museum, London

Također, ulaskom u 60-te godine, na vidjelo izlazi skriveni život „swingerskog Londona“ pod dirigentskom palicom Davida Baileyja kao pionira intimne portretne i Richarda Avedona i visoko modne fotografije više klase grada. Thomas Werner u svojoj knjizi² piše o ulozi modne fotografije u sljedećem kontekstu: „Modna fotografija preslikava moralne, društvene, tehnološke i ekonomske imperATIVE razdoblja u nastaje.“

Slika 19. Jean Shrimpton – fotograf David Bailey

---

² The Fashion Image: Planning and Producing Images and Films; Thomas Werner

Slika 20. Veruschka, dress by Kimberly, New York, January 1967. Richard Avedon

2.6.3. Prikazivanje ženstvenosti

S usponom feminizma, u 1970-ima, fotografi počinju pomicati granice prihvatljivog u modnoj fotografiji. Odmiču od standardiziranog mentaliteta što ustvari ženstvenost i ženska seksulanost predstavlja, te se primiču novijim, kontroverznim temama poput religije i nasilja, koja su im davala znanja za njihov fotografski rad. [19]

Slika 21. Arthur Elgort, Wendy Whitelaw, Park Avenue

2.6.4. Stvarni život

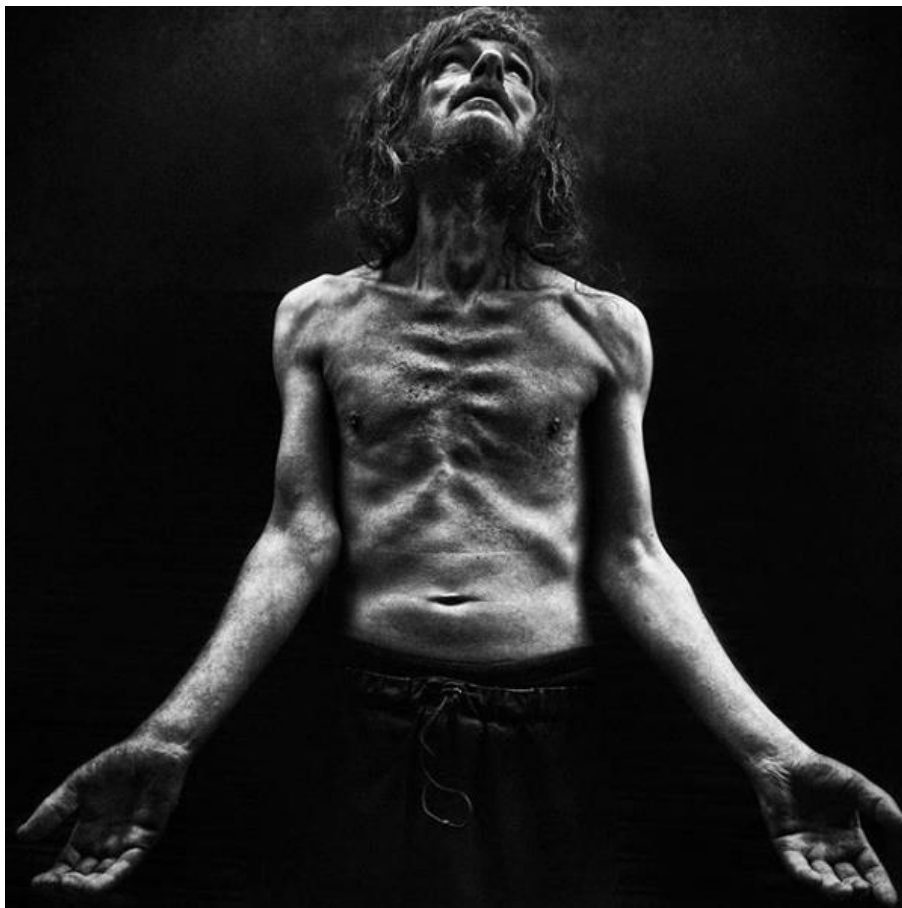
1980-ih godina, pojavljuju se prvi časopisi namijenjeni za oba spola, kao direktan balans ispoliranim i suviše savršenim velikim tabloidskim časopisima. Prelaskom u tkzv „pop kulturu“ velike filmske, glazbene i modne zvijezde postavljaju trendove. Time se aktivno mijenja kulturno stanje širokih masa kroz masovne medije čime dolazi do pojma „medijska manipulacija“.

U ovom razdoblju dolazi do prevelikog zadiranja u privatnost „javnih osoba“ što dovodi do novog pravca u fotografiji – „paparazzi“ fotografija gdje privatna sfera osobnog života pojedinca raste na popularnosti. Ovim pomakom u kulturnom životu privatni svijet zvijezda postaje javno dobro za konzumaciju širokih masa.

Slika 22 . Yago iz Portugala u Zagrebu (vlastita fotografija)

Lee Jeffries, fotograf američkog podrijetla, razvojem i porastom popularnosti društvenih mreža poput Instagrama, postao je novo veliko ime portretne fotografije. U jednoj od svojih knjiga fotografija³ portretira intimnu stvarnost beskućništva američke metropole Seattlea.

*Slika 23. Fotografija beskućnika u Seattleu; fotografa Lee Jeffries
(izvor: <https://lee-jeffries.co.uk/lost-angels>)*

---

³ Lost Angels (Izgubljeni anđeli); Lee Jeffries; 2014.godina

2.6.5. Fikcija i *fantasy*

U najnovije vrijeme, mnogo fotografa koriste fotomanipulacije i za vrijeme snimanja u postprodukciji, koriste se vrlo intrigantni kadrovi, odabiri odjeće, koristi se osobnost subjekta za naglašavanje atmosfere fotografije.

U suštoj suprotnosti objektivne stvarnosti predstavljene na kreativan i originalan način, *fantasy* žanr fotografije prikazuje upravo taj „nestvarni“ aspekt života ljudi iz čega proizlazi cijela subkultura fotografa.

Dijelom kao počast, dijelom kao dio koncepta, Wonderland serija je fotografija britanske fotografkinje i umjetnice Kristy Mitchell. U njoj je predstavljen fiktivan svijet koji podsjeća na svijet stvoren u dijelu Alisa u zemlji čudesa, a služi kao odmak od stvarnosti i bijeg od gubitka majke koji je umjetnica doživjela nekoliko godina prije.

Slika 24. Portret "Gammelyn's Daughter" iz serije „Wonderland, britanske umjetnice Kristy Mitchell

3. Analiza rezultata (stil – Naslov 1)

3.1. Anketa

Anketa za potrebe ovog rada sastojala se od šest pitanja s ciljem upoznavanja životne pozadine ispitanika. U anketi postavljena su pitanja o spolu, razini edukacije ispitanika i njihovog iskustva s općom kulturom, umjetnošću i fotografije u sva tri aspekta njihovih života, odnosno, unutar obiteljskog kruga, tijekom školovanju i individualni, slobodni pristup, odnosno zanimanje za disciplinu.

Anketa je prosljeđena privatno poznanicima studentice koja piše rad te njihovim daljnjim prijenosom u krugu poznanstava te putem društvenih mreža – privatni Instagram i Facebook profili studentice.

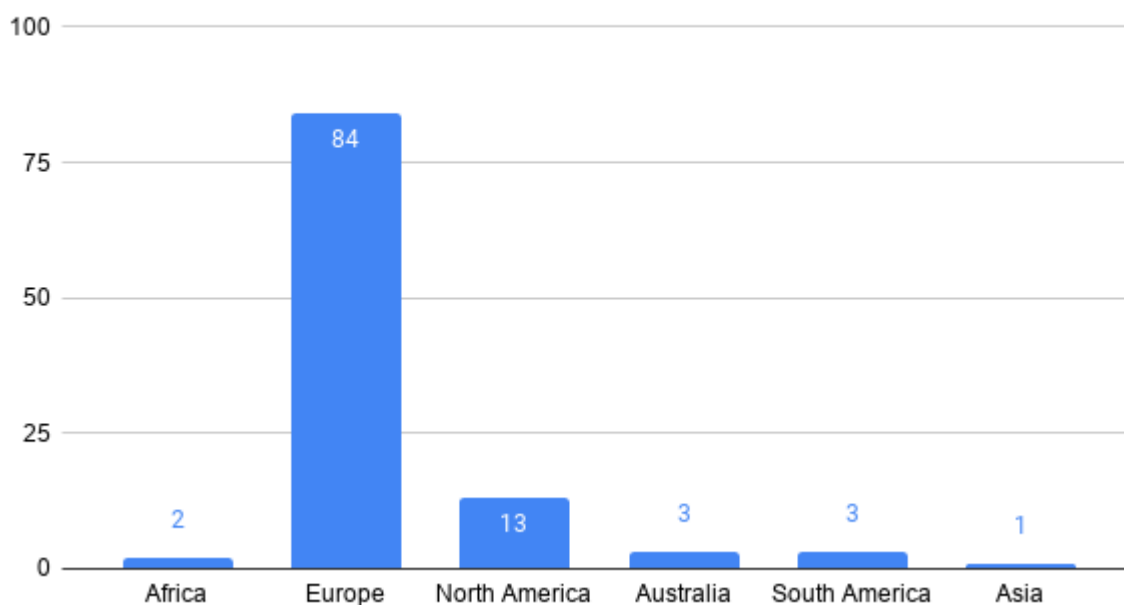
3.2. Rezultati ankete

Grafikon 1. Grafički prikaz ispitanika po spolu

U prikazanom grafikonu vidljivo je kako je većina ispitanika ženskog spola, gotovo 57% naprema 41% osoba muškog spola.

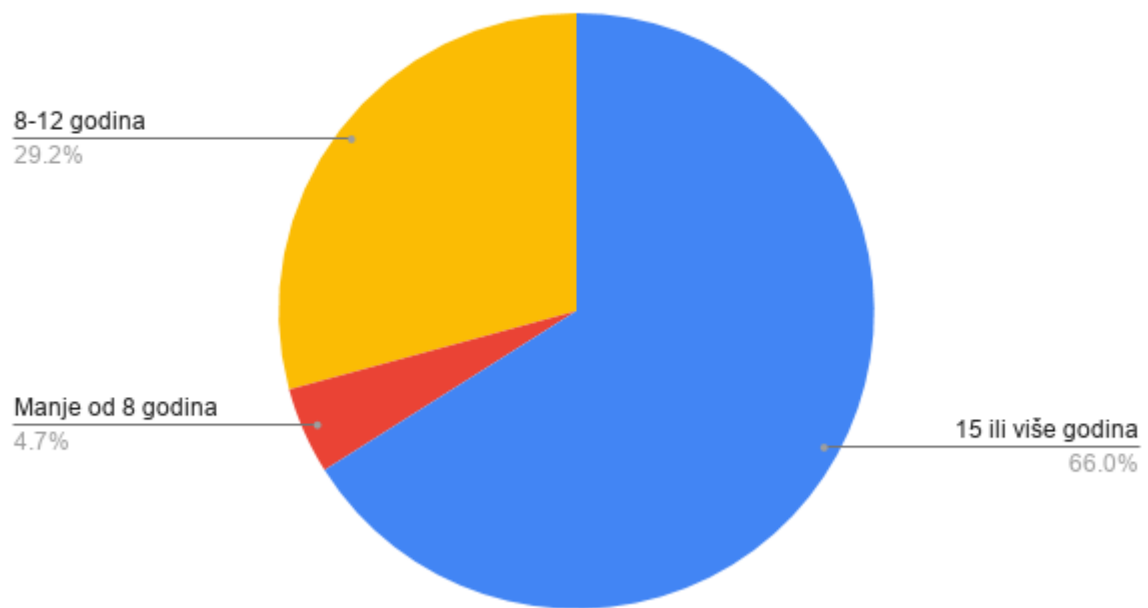
Grafički prikaz trenutne geografske lokacije ispitanika

Grafikon 2. Grafički prikaz trenutne geografske lokacije ispitanika po kontinentima

Iz prikazanog grafikona vidljiv je visoki postotak ispitanika koji u trenutku ispunjavanja ankete žive na području europskog kontinenta. Pitanje trenutne geografske lokacije namijenjeno je ispitivanju trenutnog kulturološkog okruženja ispitanika kako bi se uspostavila poveznica između kulture i shvaćanja fotografije kao umjetnosti.

Grafički prikaz razine obrazovanja ispitanika

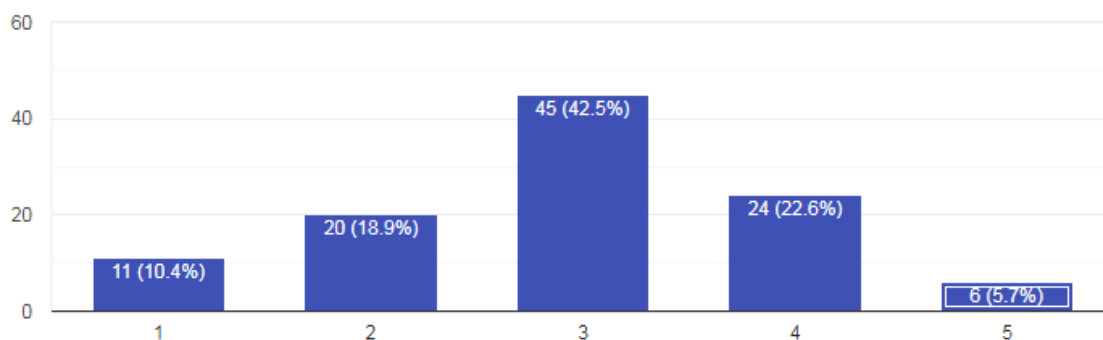

Grafikon 3. Grafički prikaz razine obrazovanja ispitanika po godinama školovanja

U prethodnom grafikonu prikazan je omjer ispitanika na temelju razine edukacije, odnosno, jesu li ispitanici završili samo srednju stručnu spremu ili višu. te prikazati ima li to utjecaja na shvaćanje fotografskih kodova unutar portretne fotografije i prikazanih fotografija.

What's your experience with high class culture in your family life?

106 responses

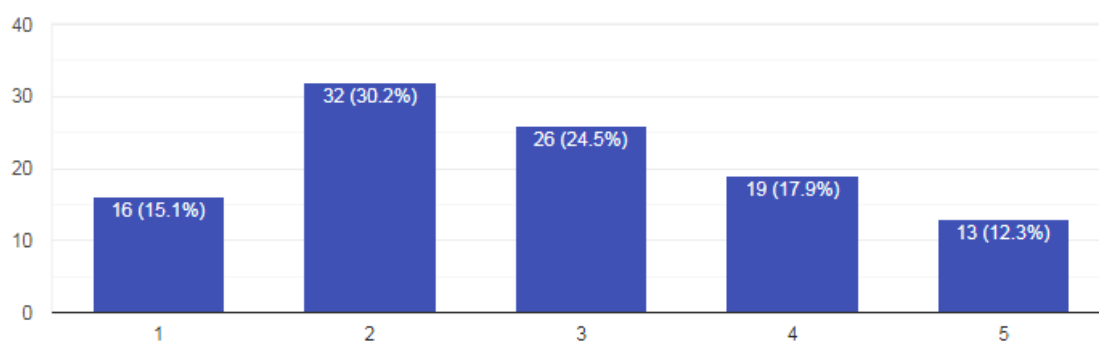
Grafikon 4. Grafički prikaz odgovora na pitanje sudjelovanja u visoko kulturnom životu unutar obiteljskog kruga

Iz ovog histograma vidljivo da je više 40% ispitanika odgovorilo neutralno na svoje sudjelovanje u općoj kulturi i kulturnom životu, u obiteljskom aspektu života.

Nekolicina ispitanika, njih jedanaestero odgovorilo je s „gotovo nikakvim iskustvom“, a njih šestero odgovorilo je da su „aktivno sudjelovali“ u ovom aspektu kulturnog života, pod utjecajem obitelji.

What's your experience with photography as an art form in your family life?

106 responses

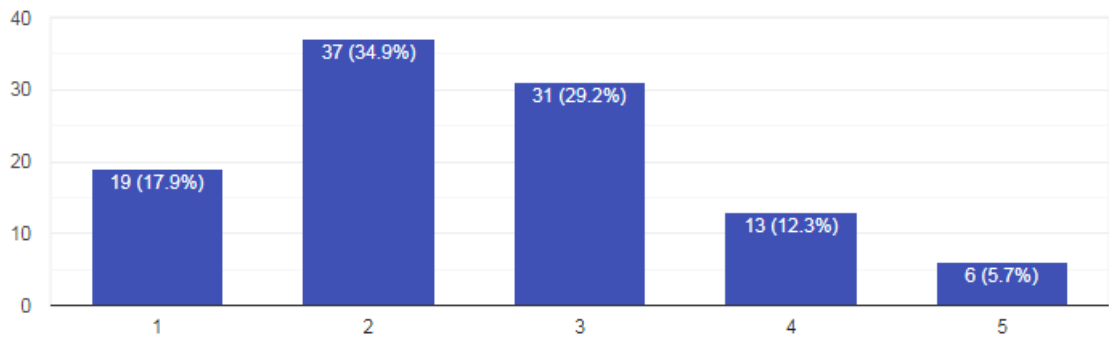
Grafikon 5. grafički prikaz odgovora ispitanika na pitanje razine uključivanja u fotografiju kao umjetničku disciplinu unutar obiteljskog okruženja

Na pitanje uključenosti u fotografiju kao umjetnički izražaj unutar obiteljskog okruženja, većina ispitanika, njih otprilike 55%, odgovorilo je s neutralnim ili smanjenim iskustvom, s laganom prevagom na nisko iskustvo.

What's your experience with photography as an art form inside educational system?

106 responses

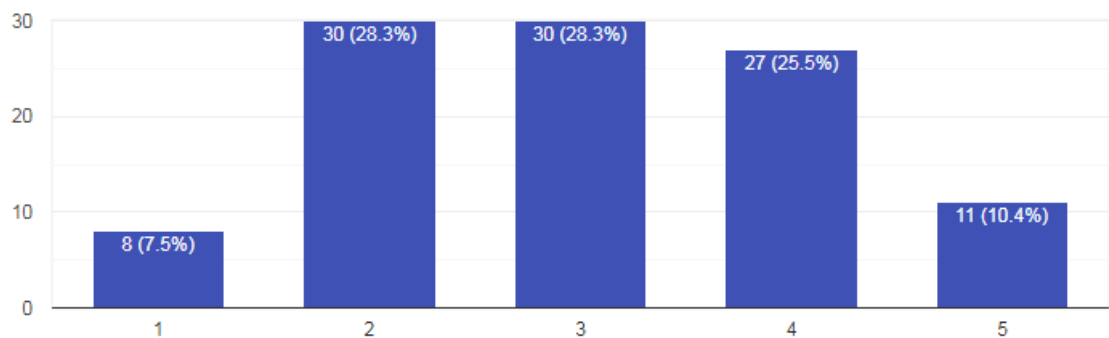

Grafikon 6. Grafički prikaz odgovora na pitanje razine iskustva s fotografijom kao umjetničkim izrazom, unutar edukacijskog sustava

Prethodni histogram prikazuje kako je gotovo 75% ispitanika na pitanje razine uključenosti u fotografiju kao umjetnost unutar edukacijskog sustava odgovorilo neutralno ili s niskim interesom. Samo je šestoro ispitanika na ovo pitanje odgovorilo s vrlo visokim stupnjem zainteresiranosti.

What's your experience with high class culture and photography in your free time?

106 responses

Grafikon 7. Grafički prikaz odgovora na pitanje sudjelovanja u visoko kulturnom životu u slobodno vrijeme ispitanika, odnosno, samoinicijativno

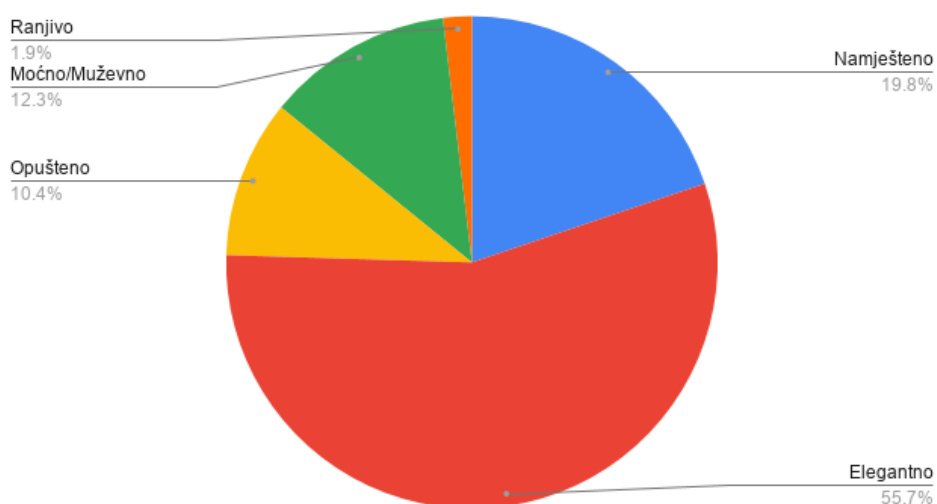
Iz ovog histograma vidljivo je da je većina ispitanika ustvari doticaj s općom kulturom i fotografijom kao umjetnošću ostvarilo samoinicijativno i u slobodno vrijeme, izvan pristika okoline. Visok postotak ispitanika i na ovo pitanje odgovorio je neutralno ili s nižom stopom zainteresiranosti u umjetnički aspekt kulturnog života.

Slika 25 . Fotografija korejske grupe iz ankete

Na ovu fotografiju, najviše je ispitanika odgovorilo da im djeluje elegantno, njih 55%, dok je najmanji postotak ispitanika, niti 2%, odlučilo da im fotografija djeluje ranjivo. Svi odgovori na ovu fotografiju vidljivi su na sljedećem grafikonu.

Najbliži opis prikazane fotografije (BTS za Billboard)

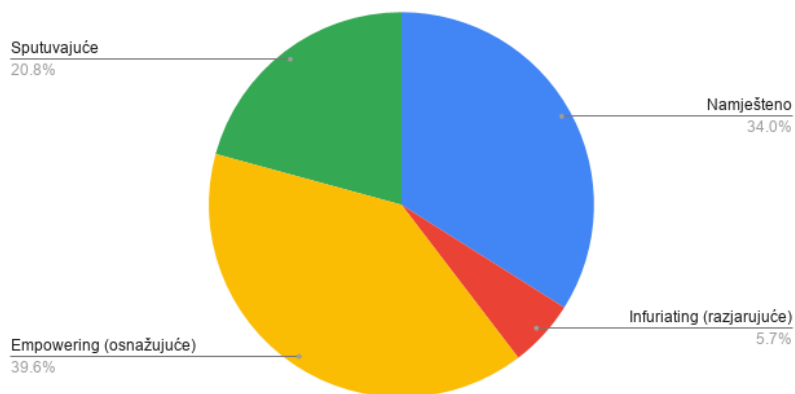
Grafikon 8. grafički prikaz odgovora ispitanika na prethodnu fotografiju

Slika 26 . portret Mille Jovovich, fotografa Richarda Avedona, 1998.g,

Na prethodnu fotografiju, mišljenja su bile većinom podijeljena između osjećaja snage i oslobođenja s gotovo 40%, dok s druge strane skučenost, odnosno osjećaj da je fotografija namještena, a ne slobodna je bilo mišljenje 34% ispitanika. Nijedan ispitanik nije na ovu fotografiju odgovorio sa „opušteno, fluidno“.

Najbliži opis prikazane fotografije (Milla Jovovich; Richard Avedon, 1998)

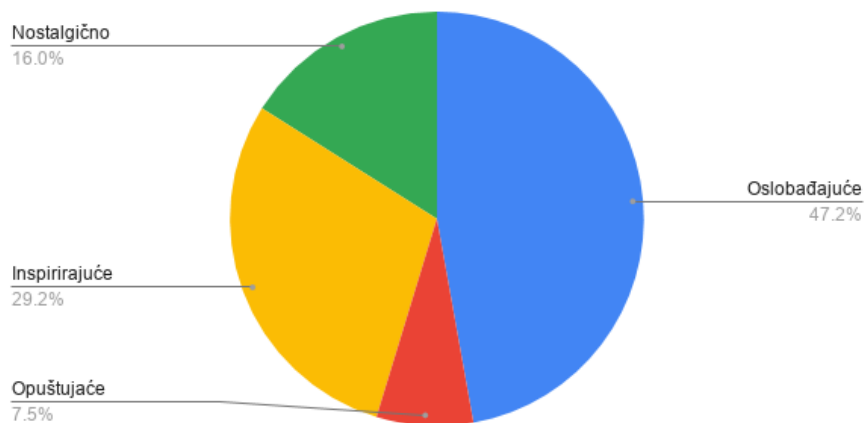
Grafikon 9. grafički prikaz odgovora ispitanika na prethodnu fotografiju

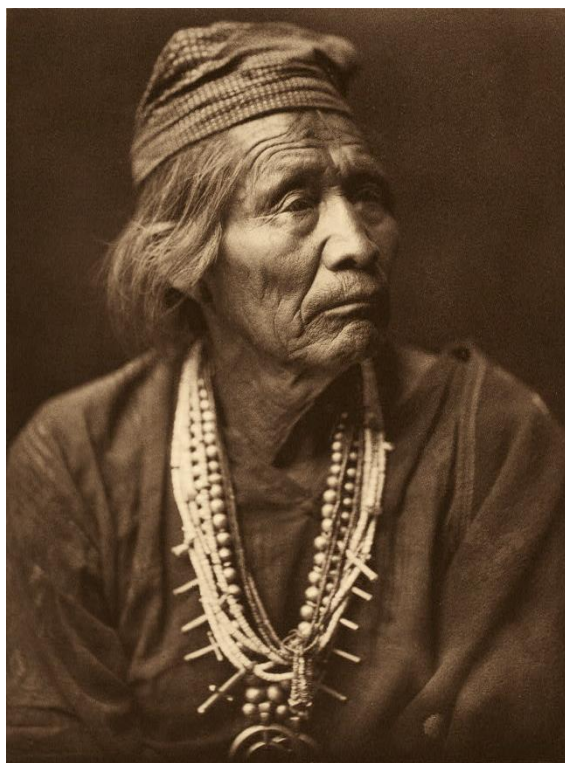
Slika 27 . nadrealistični portret korišten u anketi, (spomenut i ranije u radu)

Na prethodnu fotografiju, gotovo 50% ispitanika odgovorilo je s osjećajem slobode, a troje ispitanika nakon ispunjavanja ankete imalo je primjedbu kako bi izraz „depresivan“ bilo bliži odgovor onome za što misle da fotografija predstavlja. Nijedan ispitanik na ovo fotografiju nije odgovorio sa „srećom“.

Najbliži opis prikazane fotografije (Nadrealistički portret; Berli Mike)

Grafikon 10 . grafički prikaz odgovora ispitanika na prethodnu fotografiju

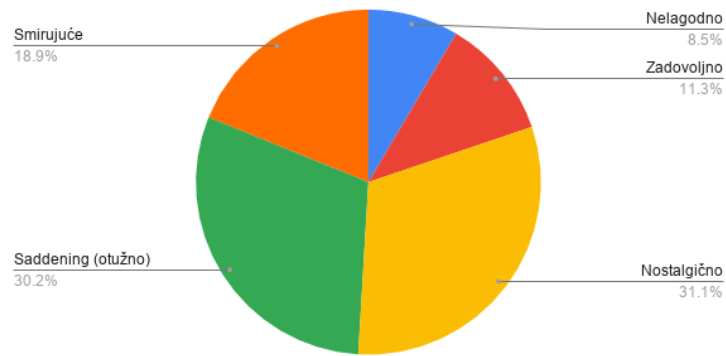

Slika 28 . portret Navajo iscjelitelja iz ankete

Prethodna je fotografija u većini ispitanika probudila osjećaja sjete i nostalgije. Ukupno se 60% ispitanika odlučilo za ova dva odgovora, po 30% za svaki od njih. Samo otprilike 8% ispitanika odgovorilo je s osjećajem nelagode subjekta.

Najbliži opis prikazane fotografije (Navajo iscjeljitelj; Navajo fotograf)

Grafikon 11 . grafički prikaz odgovora ispitanika na prethodnu fotografiju

Jedina fotografija koja je u anketi ostala neobjašnjena, s ciljem kako bi se dobila iskreni odgovori, bez predrasuda. Ona prikazuje ženu kao prodavačicu na tržnici kao dio kulturološke fotografske serije neimenovanog fotografa.

Slika 29. kulturološki portret žene na tržnici

Najveći broj ispitanika, njih 40%, odgovorilo je da je najbolji opis fotografije živopisno, odnosno puno boja, dok je gotovo 4% ispitanika odgovorilo kako je fotografija potpuno obična.

Grafikon 12 . grafički prikaz odgovora ispitanika na prethodnu fotografiju

4. Zaključak

Iako je prvotna hipoteza ovog istraživanja bila da kultura i kulturno okruženje pojedinca utječe na opće shvaćanje fotografije kao umjetničke discipline, kroz anketu i obradu rezultata iste, zaključak je drugačiji.

Zaključak ovog završnog rada je ta da je fotografija kao umjetnički izražaj u potpunosti subjektivna i nemoguća za kvantifikaciju osjećaja, odnosno doživljaja iste. Fotografije koje su ispitanicima prikazane izazvale su potpuno različita razmišljanja i dobiveni su čak i suprotni odgovori na istu sliku.

Ovim je istraživanjem pokazano da je shvaćanje fotografije utemeljeno na intimnoj psihologiji pojedinca i samim time, nije moguće iskazati u brojevima i postocima, iz razloga što je umjetnost sama po sebi doživljaj, a ne statistika.

U Varaždinu, 23. listopada 2020.

Sveučilište
SjeverIZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, LUCIA HOJSKI (ime i prezime) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom KULTUROLOŠKI ASPEKT PORTRETNE FOTO (upisati naslov) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

Hojski
(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, LUCIA HOJSKI (ime i prezime) neopozivo izjavljujem da sam suglasan/na s javnom objavom završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom KULTUROLOŠKI ASPEKT PORTRETNE FOTO (upisati naslov) čiji sam autor/ica.

Student/ica:
(upisati ime i prezime)

Hojski
(vlastoručni potpis)

5. Literatura

- [1] <https://hr.wikipedia.org/wiki/Kultura>, dostupno 22.09.2020.
- [2] <https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=34552>, dostupno 22.09.2020.
- [3] <https://hr.wikipedia.org/wiki/Jezik>, dostupno 22.09.2020.
- [4] <https://hr.wikipedia.org/wiki/Simbol>, dostupno 22.09.2020.
- [5] https://hr.wikipedia.org/wiki/Kultura#Kulturna_promjena, dostupno 22.09.2020.
- [6] https://hr.wikipedia.org/wiki/Kultura#Definiranje_kulture, dostupno 22.09.2020.
- [7] <https://www.encyclopedia.com/history/dictionaries-thesauruses-pictures-and-press-releases/visual-culture>, dostupno 22.09.2020.
- [8] https://en.wikipedia.org/wiki/Visual_culture#Pictorial_Turn, 22.09.2020.
- [9] https://www.brown.edu/Departments/Joukowsky_Institute/courses/artinantiquty/7158.html, dostupno 22.09.2020.
- [10] <http://arts.brighton.ac.uk/arts/news-and-events/articles/the-culture-of-photography>, dostupno 22.09.2020.
- [11] <https://www.britannica.com/technology/photography>, dostupno 22.09.2020.
- [12] <https://www.britannica.com/technology/camera-obscura-photography>, dostupno 22.09.2020.
- [13] <https://expertphotography.com/types-of-portrait-photography/>, dostupno 22.09.2020.
- [14] <https://www.thephotoargus.com/examples-of-lifestyle-photography/>, dostupno 22.09.2020.
- [15] <https://nova-akropola.com/lijepe-umjetnosti/umjetnost/fotografija-i-filozofija/>, dostupno 22.09.2020.
- [16] <https://hr.wikipedia.org/wiki/Nadrealizam>, dostupno 22.09.2020.
- [17] https://hr.wikipedia.org/wiki/Nadrealizam#Pari%C5%A1ki_pokret, dostupno 22.09.2020.
- [18] <http://www.vam.ac.uk/content/articles/o/one-hundred-years-of-fashion-photography/>, 22.09.2020.
- [19] <https://edition.cnn.com/2015/07/22/living/the-seventies-feminism-womens-lib/index.html>, dostupno 22.09.2020.

Popis slika

Slika 1. Tradicionalni portret - Moose Photos sa Pexels stranice.....	14
Slika 2. Lifestyle portret - Anna Shvets sa Pexels stranice	15
Slika 3. Portret s okruženjem - Anna Shvets sa Pexels stranice.....	16
Slika 4. Ulični portret – Omotayo Tajudeen sa Pexels stranice	17
Slika 5. Boudoir portret - Leah Kelley sa Pexels stranice	18
Slika 6. Portret visoke umjetnosti - fotograf maximilianmair	19
Slika 7. Konceptualni portret fotografa Johnathana Emmanuela Florence	20
Slika 8. Nadrealističan portret fotografa Berli Mike	21
Slika 9 . Podvodni auotoportret – izvor: https://fixthephoto.com/self-portrait-ideas.html	22
Slika 10 . Grupni portret grupe BTS - Peter Ash Lee; Billboard magazin Izvor: https://www.billboard.com/photos/8099781/bts-photos-billboard-cover-shoot	23
Slika 11. Navajo lovci, fotografa Edwarda S. Curtisa.....	26
Slika 12. Iscjeljitelj plemena Navajo, fotograf ovog djela također iz plemena Navajo	27
Slika 13. Autoportret Elinor Carucci (izvor: https://www.newyorker.com/culture/photo-booth/a-photographers-intimate-self-portrait-of-womanhood-in-middle-age).....	28
Slika 14 . Gigi Hadid za naslovnicu francuskog Voguea; Vogue Paris March 2016 by Mert & Marcus	29
Slika 15. Pjevač Jimin, korejske grupe BTS, za promotivni materijal BigHit korporacije, korejskog fotografa.....	30
Slika 16. Pjevač Jimin, korejske grupe BTS, za Billboardov članak, Billboardovog fotografa Davida Cortesa	31
Slika 17. Ilse Bing, Salut de Schiaparelli, Perfume Advertisement, 1934, © Estate of Ilse Bing/Victoria and Albert Museum, London.....	32
Slika 18. Ronald Traeger, Twiggy; state of Ronald Traeger/Vogue The Condé Nast Publications Ltd/Victoria and Albert Museum, London	33
Slika 19. Jean Shrimpton – fotograf David Bailey	34
Slika 20. Veruschka, dress by Kimberly, New York, January 1967. Richard Avedon.....	35
Slika 21. Arthur Elgort, Wendy Whitelaw, Park Avenue	36
Slika 22 . Yago iz Portugala u Zagrebu (vlastita fotografija).....	37
Slika 23. Fotografija beskućnika u Seattleu; fotografa Lee Jeffries (izvor: https://lee-jeffries.co.uk/lost-angels)	38
Slika 24. Portret "Gammelyn's Daughter" iz serije „Wonderland, britanske umjetnice Kristy Mitchell	39

Slika 25 . Fotografija korejske grupe iz ankete	45
Slika 26 . portret Mille Jovovich, fotografa Richarda Avedona, 1998.g.....	46
Slika 27 . nadrealistični portret korišten u anketi, (spomenut i ranije u radu).....	47
Slika 28 . portret Navajo iscjeljitelja iz ankete	48
Slika 29. kulturološki portret žene na tržnici.....	49